

De goede immigrant

DE GOEDE IMMIGRANT

SAMENGESTELD DOOR DIPSAUS PODCAST

Uitgeverij Pluim
Amsterdam / Antwerpen

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door een subsidie van
het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Eerste druk, juli 2020

Tweede druk, augustus 2020

Derde druk, oktober 2020

Het copyright op de afzonderlijke bijdragen berust bij de
desbetreffende auteurs

© 2020 samenstelling Dipsaus Podcast

Dit boek is tot stand gekomen in samenwerking met
Dipsaus Podcast en mede mogelijk gemaakt door een
crowdfundingcampagne.

Omslagontwerp Michel van Duyvenbode & Odilo Girod
Typografie binnenwerk Perfect Service
Productiebegeleiding Tim Beijer
Drukkerij Wilco, Amersfoort

ISBN 978 90 830 5417 9

NUR 320

www.uitgeverijpluim.nl

*You are terrifying and strange and beautiful, someone not
everyone knows how to love. – Warsan Shire*

Voor Lulu, Ella, Samuel, Leander, Samuel, Sonali,
Mohamed, Soundous, Khaled, Mona & Iness

Inhoud

Noot van de samenstellers, door Anousha Nzume , Ebissé Wakjira-Rouw en Mariam El Maslouhi	11
Quinsy Gario Zevenhonderdvijftig seconden	15
Manju Reijmer Witte redders, bruine baby's	24
Nina Köll (Ook) mijn huis, mijn regels, mijn koffie	31
Clark Accord Terug naar school	39
Sarah Bekkali Maar ik ben niet stil geboren	42
Mojdeh Feili Eindelijk als Alice	51

Jeanette Chedda Opgroeïende ben ik veel boos geweest, maar nu zoveel minder	58
Richard Kofi Kylian Mbappé	66
Khadija Boujbira Ik ben er, ik sta hier	72
Simone Zeefuik Afro-Nederlander	78
Olave Nduwanje Movie Night	84
Tirsa With Schrammen voel je tenminste	94
Dino Suhonic Queer moslims: het paard van Troje	106
Mia You Opmerkingen in de richting van een locatiepolitiek	115
Hasret Emine Een burger van de wereld, een burger van nergens	126

Zaire Krieger	
Tussen wal en schip	133
Deborah Cameron	
Mijn thuis, de Schilderswijk	142
Karwan Fatah-Black	
Recidive van een crimigrant	149
Yael van der Wouden	
Uit de klauwen gelopen	156
Rita Ouédraogo	
Fit	164
Zouhair Hammana	
De migrant als antilichaam	169
Nancy Jouwe	
Dochter van de diaspora	176
Fatima Faïd	
Je buigt nooit	182
Over de auteurs	188
Dankwoord	195
Donateurs	196

Noot van de samenstellers

Wij zijn dochters van migranten.
Dochters van overlevers.
Dochters van gelukszoekers.
Dochters van vluchtelingen.
En dochters van de revolutie.

Wat ons bindt, zijn niet alleen de strijd en het streven maar ook de liefde, verbintenis, zusterschap, samenhangigheid en de altijd aanwezige *survivor's guilt*. De prijs die we hebben betaald voor een land van melk en honing is altijd maar sterk te moeten zijn; om te overleven.

Migreren vanuit niet-westerse landen brengt een specifieke dynamiek en bagage met zich mee: ontworteling, heimwee, trauma en, het onmogelijke, erbij horen. Niet alleen voor de eerste generatie, maar ook voor de tweede en zelfs de derde. De zoektocht naar een 'thuis' en gekaapte potentie domineert ons wezen als een ongenode gast die weigert je huis te verlaten. De tweede- en derdegeneratie-immigranten hebben te maken met intergenerationele bagage waar ze niet om hebben gevraagd,

wat nieuwe uitdagingen en aanpassingen vereist. De centrale vraag voor elke generatie blijft: wanneer mag je jezelf Nederlander noemen, en wil je dat überhaupt wel? Wanneer heb je het recht om geen onderwerp meer te zijn van het debat, maar het debat te bepalen?

Met deze bundel willen we de verhalen, anekdotes, interviews, essays, manifesten en openbaringen delen van mensen die via een lange omweg van Nederland hun thuisland proberen te maken en hebben gemaakt, met veel vallen en altijd weer opstaan. Hier komen de stemmen samen, de stemmen van mensen uit verschillende generaties en alle lagen van de samenleving, mensen over wie vaak wordt gedebatteerd en gesproken. Hier komen zij zelf aan het woord – op hun manier, in hun eigen stijl, en in hun taal. De schrijvers nemen je ongefilterd en ongezoeten mee in hun wereld. In de realiteit van hoe het is om structureel, van generatie op generatie, ‘de Ander’ te moeten zijn.

Hoe verwelkomend is Nederland voor bruine en zwarte mensen, voor mensen van kleur die wel integreren maar misschien niet willen assimileren? Hoe bouw je een (nieuw) leven op en ga je om met ongelijke kansen en voorwaardelijk burgerschap? En wat gebeurt er als je kritiek hebt op jouw nieuwe vaderland? Wat is er eigenlijk mis met geluk zoeken?

Voor ons als dochters van vluchtelingen en gelukszoekers is deze bundel heel persoonlijk en dierbaar. Wij nemen hiermee de hoognodige ruimte in het Nederlandse landschap in, een ruimte die ons eigenlijk al lang

toebehoort. In de woorden van Toni Morrison: *‘If there’s a book that you want to read, but it hasn’t been written yet, then you must write it.’* Onze levens doen ertoe, onze verhalen doen ertoe en onze manier van schrijven doet ertoe.

Smakelijk lezen,
Anousha Nzume
Ebissé Wakjira-Rouw
Mariam El Maslouhi

Luister de volgende playlist bij het lezen, met muziek die de auteurs luisterden bij het schrijven:

Zevenhonderdvijftig seconden

QUINSY GARIO

‘Zal ik een vliegticket voor je betalen,’ vraagt een vriend. Ik heb hem net verteld dat mijn vader is overleden. Hij woont op Soualiga. Hij wóonde op St. Martin. Ik kan me niet meer herinneren hoe ik het precies heb gezegd maar uit de toon van de vraag maak ik op dat het anders klonk dan hoe ik normaal gesproken praat. Het stond al in de planning om over een paar weken naar Sint Maarten te gaan. De hoop was dat ik mijn vader voor het eerst in veertien jaar zou zien. En nu ben ik te laat. De tijd heeft ons ingehaald en mijn horloge lijkt het te hebben begeven. Je zou het getik van de secondewijzers moeten horen. Maar het is stil. De batterij heeft het opgegeven, denk ik, terwijl ik het tegen mijn oor aanhoud en zachtjes heen en weer schud. Het was een verjaardagscadeau van mijn ex. Vier maanden geleden ging het uit en nu zit ik op een slaapbank in een woonkamer die mijn slaapkamer is geworden, omringd door spullen die verzameld zijn door die vriend van mij. Wij, de spullen en ik, zijn een bont samenraapsel van herinneringen aan nog te voltooien plannen, toekomstwensen in de maak en een

schildpad in een aquarium die me af en toe vertwijfeld aankijkt. Twee jaar geleden nam mijn ex mij mee naar de Koopgoot in Rotterdam en tegenover de ingang van het metrostation Beurs liepen we een horlogewinkel binnen. Zodat je altijd zult weten hoe laat het is, zei ze. Onze tijd was al een poosje op, maar ik kon het getik van het horloge nog horen. Nu weet ik niet meer hoe laat het is en probeer de secondes zelf te tellen. Ik weet niet zo goed wat ik moet zeggen. Drie. Hij is er echt niet meer. Negen. Hij was er. Hij was. Elf. Er was eens een man die mijn vader was. Zeventien. Die man is niet meer. Zevenentwintig. Niet meer. Tweeëndertig. Niet. Vijfendertig. Meer.

De vraag is nu, niet nu in het verhaal, maar nu terwijl jij dit leest, hoe verder te vertellen over een gebeurtenis zoals deze. Zal hij verder in detail treden, of toch op de oppervlakte blijven om te voldoen aan het beeld wat aan hem is opgedrongen over zichzelf en over mannelijkheid. En dan met name Zwarte mannelijkheid. Een mannelijkheid die is verweven met verwachtingspatronen over een haast mythische kracht en ontoegankelijke emoties; een aangeleerde, hardnekkige cultivatie van afstand tot jezelf en je gemoedstoestand. Een bestaan waarbij het oprecht uiten van pijn vaker wel dan niet afgewezen wordt, niet erkend wordt. Een bestaan waarbij anderen pijn doen als een legitieme vorm van pijnbestrijding wordt ervaren. Waarbij de erkenning van fouten pas zonder aanwezigheid, buiten zicht en met gedempte stem wordt geuit. Wanneer mag je als Zwar-

te man in deze samenleving en onder je vrienden echt laten weten dat je even de draad kwijt bent? De route naar eerlijk delen blijft er een bezaaid met ongeziene valkuilen, van ontbrekende medemenselijkheid en achtergelaten voormalige dierbaren die door de mand zijn gevallen. Soms was hij er zelf eentje.

Het gevoel dat mijn vader er niet meer is, is nog niet ingedaald. Ik weet ook niet hoe ik me zou moeten voelen. De schok lijkt op een dreun die je van een afstand observeert. Je ziet jezelf vooroverbuigen maar in gedachten blijf je rechtop staan en kijk je om je heen: kijken of de rest van de wereld ook dubbelklapt? In je middenrif voel je een concentratie van krachten die buiten je voorstellingsvermogen liggen. Vanachter je nieren trekt er iets aan je darmen, door je buik heen. Je lever trilt alle kanten op en rukt aan je longen die uitgerekt al de lucht die ze hadden verzameld naar buiten duwen. De intensiteit van de klap groeit exponentieel wanneer je beseft dat de rest van de wereld beweegt alsof er niks heeft plaatsgevonden en alleen jij op de grond ligt omdat je even niet meer kan ademen. Je slokdarm is blijven haperen en de herinnering aan je al verwijderde amandelen speelt parten met je adamsappel. En daar sta je dan naar te kijken terwijl je het allemaal voelt gebeuren.

Mijn vader kan me niet meer op willekeurige momenten bellen om poolshoogte te nemen. Ik kan niet meer die gesprekken stoïcijns saboteren en de, voor mij inmiddels comfortabele, afstand tussen ons in stand

houden. De laatste keer dat we bijna voorbij het ‘hoe gaat het’-ritueel kwamen was in 2014. In de tussentijd heb ik hem nog een paar keer gesproken en een paar keer geprobeerd te bereiken toen het duidelijk werd dat het deze keer echt menens was. Het ging niet zo lekker. Maar dat had ik niet van hem zelf gehoord. We kunnen allebei moeilijk communiceren wanneer we in de problemen zitten. We lossen het wel op, op onze eigen manier. Of schuiven het voor ons uit in de hoop dat het zichzelf oplost. Zo kon iedereen met hem en zijn fonkelende ogen lachen wanneer hij zijn glimlach weer eens tevoorschijn toverde om serieuze onderwerpen te vermijden. Of hij wierp je een blik toe en begon over iets anders. Althans zo herinner ik me nu de tijd die ik met hem heb doorgebracht in ieder geval. Wij denken allebei dat een blik vaker wel dan niet meer dan genoeg moet zijn. Tweehonderdachtendertig. Wij denken. Tweehonderdvierenveertig. Ik denk. Hij dacht. Tweehonderdtweeënvijftig. Zijn blik verraadde wel dat er veel meer gaande was achter zijn pupillen dan dat hij iemand ooit echt heeft toevertrouwd. Van kronieken van heldendaden tot trauma’s die ik niet zou kunnen bevatten. Mijn vader was brandweerman.

De vraag is aan wie wordt een verhaal als dit toevertrouwd? Trauma gedeeld op onveilige plekken leidt tot meer beschadiging en daarom waakt hij over zijn woorden. Hij kent jou niet, en weet ook niet waarom je deze bundel in je handen hebt. Omringd door verhalen en

inzichten ver van hem af maar toch ook wel eraan verwant. Hij heeft zichzelf zo lang afgezonderd dat hij was vergeten hoe het is om in groepsverband te opereren en zich bloot te stellen buiten een zo gecontroleerd mogelijke omgeving. De confrontatie tussen een kwetsbare introspectie en een waarde bevattende lezersblik is een gewelddadige gebeurtenis die zo goed mogelijk bemiddeld moet worden. Zelfs met goede voorbereiding wankelt de intentie om intiem te zijn en is er twijfel over de ontvangst van de gevoeligheden. De reactie van het lichaam op wat je leest is moeilijk te voorspellen en vraagt een besef van verschillende tijdservaringen. Daarom nu dit. Het is de afstand in tijd die een openbaring van gevoelens in de hand werkt. Wanneer de herinneringen aan elkaar beginnen te plakken en de noodzaak zich opdringt om niet te vergeten hoe we hier zijn beland. Hoe we elkaar hebben vastgehouden om de nacht door te brengen wanneer de bliksem insloeg en onze ramen oplichtten en ons huis als een vitrine naar de buitenwereld projecteerden. Hoe we meer wilden zijn dan we uiteindelijk konden worden.

In die zomer van 2014 belde mijn vader opeens midden op de dag. Er is zes uur tijdsverschil met het eiland en daarom moest het vroeg in de ochtend voor hem zijn geweest. Het was het begin van het orkaanseizoen. In onze zomers regent het vaak en ik meen me te herinneren dat ik rumoer op de achtergrond kon horen. Onze regenbuien klinken als feestgedruis en zijn collectieve

momenten van respijt van de zon voor het groen op het eiland. Droge bossen zijn weer springlevend nadat te zware wolken hun overtollige ballast overboord en op ons hebben gegooid. Rond deze momenten van het jaar kan de regen met harde windstoten komen, afkomstig van de westkust van het Afrikaanse continent. De oorspronkelijke bevolking van 'het zouteiland' Sint Maarten beschouwde de verwoestende regenbuien en windstoten als boodschappen van de goden; wij zien die als excessen van de natuur en vernoemden ze naar een van hun goden, Huracán. Daarna waren we prompt vergeten dat wij hen excessen vonden voor onze plannen met het eiland. Ik ben het resultaat van dat plan. Wanneer het regent, beweegt het water als een gordijn door het landschap en verhult voor heel even de werkelijkheid van het eiland. Het geeft de potentie voor iets anders weer. Elke regenboog die ik na een hemellading zag, was voor mij vroeger een aankondiging van de potentie voor iets anders.

Toen mijn vader aanstalten maakte om meer dan ooit zijn emoties los te laten, loog ik dat het goed ging met mij. Ik stond namelijk op het punt het podium op te gaan om een programma te presenteren. Mijn favoriete frase kwam vanachter mijn rechter verstandskiezen vandaan en ik probeerde het gesprek af te wikkelen. Het gesprek zou leiden tot iets wat ik op dat moment niet kon gebruiken. Iets waarvan nu het besef indaalt dat we het hebben verloren, en ik het wel had willen hebben. Ik zei 'Komt goed' en zocht een vluchtweg uit een gesprek

dat de afstand tussen ons probeerde op te heffen. Wie te vaak 'Het komt goed' zegt, vertrekt vanuit een positie dat 'het' niet goed is. Het was mijn broertje die mij daarop wees en erop stond dat ik 'Het is goed' zei. Maar het is lastig om dat vol te houden. Het is hard werken om in een staat van ogenschijnlijke ongenaakbaarheid te komen en te blijven. En dus sta ik te praten met mijn vader met nog een paar minuten voordat het programma in het Oosterpark in Amsterdam begint. Het is Keti Koti. Hij huilt aan de lijn en ik rond het gesprek af om mijn tranen tegen te houden. Dat was de laatste keer dat we echt spraken, maar ik hoor zijn stem telkens als ik praat.

'Ja,' antwoord ik. Mijn broertje had net een ticket gekocht en had zijn koffer al ingepakt om te gaan. Ik ga met hem mee, om getuige te zijn wanneer onze vader uitgezwaaid wordt door de mensen die de laatste jaren dicht bij hem stonden. De brandweerlieden salueren en de wagens draaien hun lichten zonder sirene. Mijn broertje speelt een prachtig lied bij de uitvaart. Mensen komen naar ons toe met bloemen en schudden onze handen. Sommigen ken ik en anderen ontmoet ik voor het eerst. Mensen die ons vertellen wat voor een held hij was en hoe hij hun levens heeft gered toen hij als brandweerman werkte. De stormen die hij heeft getrotseerd om mensen in veiligheid te brengen. Branden die hij heeft geblust en brandweerlieden die hij heeft opgeleid. Ik hoor het allemaal aan en mijn beeld van hem kantelt gedeeltelijk. Waarom wist ik dit allemaal niet?